

מסורת הש"ס

(א) נלעל כ: כח: מוספתא פ"ב ה"ה: (ב) כמתי' לתא מתא לא, דק"ס, (ג) זכריתא: (ד) ונכרין: (ה) מוספתא: פ"ב ה"ד: (ו) ערכין: (ז) ע"פ, (ח) לעיל י: (ט) ערכין: (י) גבי הכרית' והכרש' (כח: ט) (מגילה ד,).

תורה אור השלם

- והיה כאשר ידים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יצח ידו וגבר עמלק: שמות יז יא
- ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נס ויהי כל הנשקוף וקראו אותו יד: במדבר כח ה
- ובחדש השביעי באחד לחודש מקרא קדש יהיה לכם כי מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם: במדבר כט א
- וביום שמונתים ובמועדיכם ובראשי חודשכם ותקעתם בחצוצרת על עליהם ועל זבחי שלמים והיו לכם קדורין ופיו אלהים: אג' ה' אלהיהם: במדבר יז

הגהות מהר"ב רנישבורג

[א] גמ' וקמי' לא יא' וכי יצ' ר"ל לא יא' אס לא כוון להשמיד לעמנו ולאלה אכל אס כוון לעמנו יא' אף שאל' נתסון להוציא להשומע אקסא לר"י והגאון מהר"א מוילנא זצ"ל פ' מהמקמי לא יא' גללון יחד ולא קמי גללון רביס לא יא' ש"מ דק' המשמיע לא יא' אכל השומע לא אף דלא נתסון לו המשמיע והא' היא אלא שדברי הגאון פשוטים קמ' יומת והבן ודק':

מוסף רש"י

הואיל וכתבי יום תרועה משמע יום אחד גלגל (ש"ב ג) שיה חיוכל לר"ה לתקיעה ולברכות. דכתי' למימר תשע זכרות ביום הכפזים (ש"ב ג) (על כ"ב) שפי' נמי אומרים ביוה"כ שנת היובל מלכות וזכויות שופרות (ש"ב ג) מוכרין לעולם. אפילו בשנת היובל עמיה, כן משמע וקסא' לו אמת' הא' כי היכי דלפני רב וטמאל (ש"ב כט) בישראל שמכר שדהו בשנת היובל עמיה, הי' אילת לפניו הכא ולמימר ק"ו מוכרה כבר יוצאה נכשו שלמה מוכרה אית' דין שלל תמכר דהא אמרין (ש"ב כח) דממכרו של לו חסר בשנת היובל, וכממנוה' לאידי דמי' בארץ פירקא מקדישין לעולם וגואלין לעולם, תנא נמי הכא (ש"ב ג) וגואלין לעולם. שאין בתי ערי חומה שלטן מתלין (ש"ב) או אס ממנו שדה וגואלין אותה מיד וישראל אית' מותר לגאול פחות מ' שנים כדכתיב במספר שני מנחות ימכר לך (ש"ב ג).

איכוון וסקע לי. תמכין לתקוע בשמי להוציאני ידי חובתי: **משמע בעי כוונה**. להוציא השומע: **בתנאי'** והיה כאשר ירים משה ידו וגו': **גמ'** ועדים משוחררין. אכל עדדים לא דכל מזה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה: **וטומטום ואנדרוגינוס**. שמה זכר הוא: **מי שחלו עבד**. משום ד' חירות שבו: **וטומטום אינו מוציא אס מינו**. טומטום כמותו שמה תוקע זה נקבה וחצירו זכר: **אנדרוגינוס מוציא מינו**. אנדרוגינוס כמותו דלי בתי זכרות אולת שניהם חציון ואי בתי נקבות אולת שניהם פטורין: **מי שחלו עבד כו'**. דלא אמי' ד' עבדות דמשמיע ומפיק ד' חירות דשומע: **ה"ג כהנים ולוים מקדישין לעולם וגואלין לעולם** זו היא גירסת רבינו יצחק הלוי. ושאר רבותי גורסין **מוכרין לעולם וגואלין לעולם**. וסתיהן משניות הן במסכת ערכין (דף כו: ודף ג:) וצין מקדישין וצין מוכרין תרוייהו משנה יתירה ניהו אלא אידי דתנא' התם גבי ישראל (ש"ד כד) אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ולא גואלין אחר היובל פחות משנה תנא' גבי כהנים מקדישין וגואלין ואידי דתנא' גואלין ומקדישין גבי הדדי תנא' נמי גבי גואלין דמכירה מוכרין לעולם והכי מוקים במסכת ערכין (דף כו:) ומהו גואלין לעולם לפי שנאמר בישראל כמכר בית זערי חומה (ויקרא כה) ואס לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה נחלט אכל כלזים גאלות עולם תהיה ללוים אכל שנאמר בישראל המוכר שדה אחוזה (ש"ב כג) במספר שני תבואות ימכר לך שאינו מותר לגאול פחות משתי שנים אכל לזים גואלין מיד לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה (ש"ב כו) ואס לא יגאל את השדה בעלים ומכר גוצר את השדה לאס אחר לא יגאל עוד אלא יוצאה לכהנים ציוכל הלוים גואלין לעולם. והאי דלמרי לא ניתנה צמות יובל קאי אמקדיש שדה אחוזה ולא גאלה ומכרה גוצר שאין יוצל מפסיק מיד המקדיש אס לוי הוא כדרך שמפסיק מיד ישראל: **קמ"ל גרסי'** ולא גרסינן **נהי דלינתהו בהשמטת קרקעות כו'**. דהא ודאי איתנהו צין שלקחו הס משראל מחזירין ציוכל דלא נפקי לזים מכלל כל מלות והדינן צין שלקחו ישראל מהן מן האלפים צין שניתנו לחון לעריהם יוצא ציוכל ואפי' בתי ערי חומה שאין חוזרין לישראל ציוכל חוזרין להס דכתבי' (ש"ב כה) ואשר יגאל מן הלוים וגו': **אע"פ שיא' מוציא**. שהרי כל ישראל ערכין וסין. ושאר צרכי פירות וריחני שאין חוצה אלא שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא צרכי וצו אין כאן ערבות שאינו חוצה על האדם לא ליתמי ולא ליצריך:

צרכת

ליחייבו קמ"ל' מי שחציו עבד וחציו אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו: אמר רב הונא ולעצמו מוציא א"ל רב נחמן לרב הונא מאי שנא לאחרים דלא דלא אתי צד עבדות ומפיק צד חירות לעצמו נמי לא אתי צד עבדות דידיה ומפיק צד חירות דידיה אלא אר"נ אף לעצמו אינו מוציא

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כמ.

דתנן כהנים ולוים מקדישים לעולם וגואלים לעולם. פירש בקונטרס שזו היא ג' ר"י הלוי ושאר רבותיו גורסין מוכרין לעולם וגואלין לעולם וסתיהן משניות הן במסכת ערכין (דף כו: ודף ג:) וצין מקדישין וצין מוכרין תרוייהו משנה יתירה ניהו אלא אידי דתנא' התם גבי ישראל (ש"ד כד) אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ואין גואלין אחר היובל פחות משנה תנא' גבי כהנים מקדישין וגואלין גבי הדדי תנא' נמי גבי גואלין דמכירה מוכרין לעולם הכי מוקים לה במס' ערכין (דף כו:) וגואלין לעולם היינו לפי שנאמר בישראל המוכר שדה אחוזה במספר שני תבואות ימכר לך שאינו מותר לגאול פחות משתי שנים אכל לזים גואלין מיד וגואליס לעולם ומקדיש היינו לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה לא יגאל עוד אלא יוצאה לכהנים ציוכל והלוים גואלין לעולם ועמה ג' רבינו יצחק הלוי נחא שאין היובל מפסיק מיד המקדיש אס הוא לוי כמו בישראל אכל מכירה וגאלה שגאל מיד אי' צמתי ערי חומה שאין נחלטות לסוף שנה מה ענין זה למזה דיוכל אע"ג דאין זה נושא אלא צמז שיוכל נושא מ"מ לא משמע הכי לישאל דלינתהו צמות דיוכל ועוד שמשנה ראשונה הוה ליה לאיתוי דהאיא דמקדישין לעולם שהיא צפרק אין מקדישין (ש"ב כד: ודף כו:) ולא הוה דמוכרין לעולם דמתניתין היא צפרק בתרא דערכין (דף ג:):

קא משמע ל' נהי דלינתהו בהשמטת קרקע בהשמטת כספים ושאלו עבדים מיהא איתנהו. כן כמזכר צרכי ספרים ובקונטרס גרס קא משמע ל' ומו לא ולא גרס נהי דלינתהו בהשמטת דודאי איתנהו צין שלקחו הס משראל מחזירין דלא נפקי מכלל המלות צין שלקח ישראל מהן מן האלפים אמה שנתנו להס לחן לעריהם יוצא ציוכל ואפילו בתי ערי חומה שאין חוזרין לישראל ציוכל חוזרין להס שנאמר ואשר יגאל מן הלוים כן הקשה בקונטרס ואין לו קושא' גמורה שהרי י' לפס' דהשמטת קרקע קרי מקדיש שדה אחוזה ולא גאלה ומכרה גוצר שאין יוצל מפסיק מיד מקדיש אס הוא לוי כדרך שמפסיק אס הוא שראל שיוצאה לכהנים ציוכל ונהי דלינתהו בהשמטת קרקע דקאמר היינו בכל דין השמטת קרקע אכל זה ודאי קשיא דהוה ליה למימר בהשמטת קרקע דמכירה מיהא איתנהו כגון מכרו להס שדה או מכרו הס לאחרים כי היכי דחשי' בהשמטת כספים ושלוח עבדים ועוד מה ענין השמטת כספים אכל הא צהדיא תנא' צפרי צפרשת ראה דשניעית משמטת כספים ואין יוצל משמט כספים דממעט לזי מזה דבר השמטה שמוט שמיטה משמט כספים ולא יוצל זה דומק לומר דנקמיה לרבי דלארצי תלוייה משמטת כספים ציוכל דלדמר בהשולל (גיטין דף לו: וש"ס) דבזמן שיוכל נושא בהשמטת כספים נוהגת:

צרכת

כל הברכות ויד חובותן חזון מברכת המזון וברכת וברכת, מי שאלה הוא ברכ'.

עין משפט גר מצוה

מח א מיי פ"ב מהל' שופר הלכה ה טור ש"ע א"ח פ' מקטע סעיף ט: **מב** ב מיי ס' טור ש"ע שם סעיף ח: **ג** ג ד מיי ס' הל' ב וטו"ש"ע שם סעיף ב: **בא** ה מיי ס' הל' ב: **גב** ו ד מיי ס' הל' ב וטור ש"ע שם סעיף ד: **גג** ח מיי פ"ד מהלסת ערכין הלכה כא: **גד** ט מיי פ"ב מהלסת שופר הלכה ה טור וש"ע א"ח פ' מקטע סעיף ה: **גה** י מיי פ"א מהלסת זכרות הלכה י טור א"ח פ' מלצט:

גו כ מיי ס' טו"ש"ע א"ח פ' קס סעיף יט וס' ר"י קס סעיף ז וסיומן רעג סעיף ד ונכ' אלסם כאן וצפ' ע"פ דף קס:

רבינו הגנאל

איכוון ותקע לי, אלמא קסבר משמיע בעי כונה, והתנן היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה כו', דוחינן הכא בשליח ציבור עסקין דרעתיה להשמיע לכלי' ע"מא. תא שמע נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע כו' ופשוטה היא. ואסיקנא כהנאי דתניא התוקע תוקע לפי דרכו ושומע שומע לעצמו ויצא. א"ר יוסי ב"דא' הכלל כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הדיבר ידיו חובתן, ת"ד הכל חיובין בתקיעת שופר כהנים לזים וישראלים גרים וצדיקים משוחזרים טומטום ואנדרוגינוס ומי שחציו עבד וחציו בן חורין טומטום אינו מוציא טומטום כמותו שמה נקיבה היא ואותו הטומטום זכר. אנדרוגינוס מוציא מינו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא מינו ולא שאינו מינו. אמר ר' כהנים לזים וישראלים חייבים, פשיטא, ואסיקנא כהנים אצטריכא ליה, תני' אמינא הואיל ותנן שיהיובל לראש השנה לתקיעה ולברכות, מאן דאיתיה במצוה דיוכל איתיה במצוה דראש השנה, והני כהנים הואיל ולינתהו במצוה דיוכל דתנן כהנים ולזים מוכרין לעולם וגואלין לעולם, אימא במצוה דר"ה לא מחייבי קמ"ל, נהי דלינתהו בהשמטת קרקע, בהשמטת כספים ושילוח עבדים מיהא איתנהו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין, אמר רב נחמן אף לעצמו אינו מוציא. תני' גמ' הכי כו', תני' אהבה בריה דר' זירא כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא חזן מברכת הלחם, המוציא לחם מן הארץ, וברכת היין בורא פרי הגפן, שאם לא יצא מוציא ואס יצא אינו מוציא. ירושלמי בברכות פרק מי שמתו מטיל לפניו פטור כל מצוה שאדם פטור אדם מוציא את הרכים ודי חובותן חזון מברכת המזון, והותנין כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא.

ברכת